

Θεα πού στους φίλους μου τὰ λέω κάποτες ὀρθὰ κοφτά, ἴσως καὶ χοντρούτσικα. Μὰ τὰ λέω κατα- πρόσωπα, μὴτε ἄχι κανένα μεῦ ἀπομνήσκει, μὴτε τοὺς κἀνὼ πόλεμο ἀπὸ πίσω. Ἐγὼ, σὰ γνω- ριστοῦμε πιά, θὰ διγῆτε πὼς εἶμαι καὶ συβιθαστι- κός. Ἀπὸ ἐλπίζω νὰ τὸ εἶδατε καὶ σὲ κάθε σελίδα κάθε μου ριβλίου — μὲ τὴ διαφορά πὺ θέλω τὸ συ- βιθασμὸ ἐκεῖ πὺ εἶναι στὸν τόπο του, ἐνῶ φοβοῦμαι μὴπως ἄλλοι γυρέδουνε τὸ συβιθασμὸ ἐκεῖ πὺ δὲ χωρεῖ. Μὲ τοὺς συβιθασμούς σας παρακαλῶ νὰ μὴν ξεχνάτε καὶ τὸ κακὸ τὸ μεγάλο. Νὰ μὴν ξεχνάτε πὼς κάθε μέρα, κάθε ὥρα, κάθε στιγμή, κάθε δε- φτερόλεφτο, ἢ καθαρέδουσα καταστρέφει τὰ ἑλλη- νόπαιδα καὶ τὸ μυαλό τους. Πρῶτὸν θυμώσετε γιὰ ἓνα γάμμα ἢ γιὰ ἓνα νῦ. κοιτάξτε τὴν καθαρέδου- σα τί κκενε, καὶ γιὰ νὰ φήσουμε τὰ οἶς, τὰ ὠὸν κα τὰ παρόμοια, πὺ τὰ μαθαίνει στὰ παιδιὰ, συλλογι- στήτε, ἔταν ἀδειάσετε, πὼς τὸ *στουππόχαρτο*, ἢ καθαρέδουσα μὲ τὸ ζῆρι ἀναγκάζει τὰ παιδιὰ νὰ τὸ ἴενε *στουπποχάρτιον* — ἀγνωόντας ἔχι μόνο κάθε λογική, μὰ καὶ τὰ ἱστορικά, καὶ τὰ περγαμηνὰ μιὰς λέξης, πὺ ἴσως κ' ἓνας Πολύδης νὰ τὴν ἔγραφε μὲ τὸ *ου*. (Etudes de philologie neo-grecque, Pa- ris, 1892, I.XXVI). Ἄντὶς νὰ χτυπάτε τὸν ἄμειρο τὸν Ἰνχάρη πὺ εἶναι δικός σας, πὺ γιὰ τὴν Ἑλ- λάδα θυσιάζεται, πὺ σπουδαῖο νὰ κοιτάξετε μὲ κά- θε τρόπο καὶ μὲ κάθε μέσο, πὼς νὰ σιάξετε τὸ κακὸ πὺ ἔγινε ὡς τώρα στὴ δημόσια τὴν ἐκπαιδεψή. Ὅσο γιὰ τὴ γραμματική, ἔσο γιὰ τὸν κανόνα τὸν ἀλύγιστο, θὰ διγῆ ὁ κ. Δελμούζος, πὺ θὰ τὸ ξέρει κιόλας, θὰ διγῆ, ἄμα βρεθῆ μπροστὰ στὸ τρομερὸ τὸ *γιατί* πὺ βγαίνει κάθε τόσο ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ παι- διοῦ, θὰ διγῆ πὺ τὴ λογική τὴν ἀλύγιστη, πρῶτα πρῶτα ὁ νοῦς τοῦ παιδιοῦ τὴ διψᾷ—καὶ πὼς παρά- δοση, γραμματικῆς δίχως κανόνα εἶναι ἀπὸ τὰ πρά- ματα πὺ δὲ γίνονται.

Νᾶρθομε τώρα, μιὰ στιγμήλα, καὶ στὸ τρίτο μου τὸ πρκαλίον ; Μὲ δυὸ λόγια. Τί σκοτώνετε, μπρὲ παιδιὰ μου, μπρὲ ἀδέρφια ; Τί χάνετε ; Γλώσ- σα θέλετε ; Μὴπως δὲν τὴν ἔχετε ὀλοόταμη ; Τί προσμένετε ; Πάρτε τὴ γλώσσα τοῦ λαοῦ, — κι ἂν τὴ φοβάστε, γιὰτὶ σὰς βάζει σὲ χ'λίους μεπαλάδες ἀπὸ τὴν πλυτυπία της καὶ δὲν ξέρετε πὼς νὰ δια- λέξετε τύπους ἢ λέξεις, τότες, τί λέτε ; δὲ βήχνετε μιὰ ματιὰ στὰ μικρούτσικα, στὰ τιποτενιούτσικα βι- βλιαράκια μου ; Μπρὲ μωρὲ παιδιὰ ! Θαζῆθῶ πὼς τᾶχνουε ἔλα' θὰ βρῆτε μέσα, ὕφος, γλώσσα, γραμ- ματική· ἔ ! καὶ κάποιο μεζελίκι.

Κεριακή, 9 τοῦ Ἁμ. Ἀημῆτη—παρασκευῆ, 2 τοῦ Χριστοῦ, 1910.

Ὁ ταπεινός, ἐλάχιστος συνάδερφός σου:

ΨΥΧΑΡΗΣ

Γιὰ νὰ δουλέψῃ σωστὰ ὁ ποιητὴς τὴν κοινωνία, πρέπει ἀγνάντια της νὰ σταθῆ ὁ ἴδιος, μὲ ὅλο του τὸ ἐγὼ, ὀλό- δολο, ἔποις κι ἂν εἶναι, κι ἄς εἶν' ἐκεῖνο καὶ ἀντικεινω- νικό.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΣΤΗ ΘΥΜΗΣΗ ΧΑΜΕΝΟΥ ΦΙΛΟΥ

Γλυκὲ φίλε, συχνὰ δὲ φέβγεις μέρα πὺ ὁ καιμὸς σου στὸ νοῦ μου δὲν περνᾷ, ἔχεις γεμίσει τόσο τὸν ἀέρα τριγύρω μας πὺ ἀνάσινες γλυκὰ, ὥστε ὁ καιρὸς νὰ μὴν μπορεῖ νὰ σβήσῃ τὸ γοργοτέρασιμά σου ὅ,τ' ἔχει ἀφίσει.

Περάσιν τίσιν χρόνιαι, μιὰ ποιὸς λέει μ' ἐμᾶς ἀκόμα πὼς δὲν εἴσουν χτές ; Ὅσο θερμὸς ὁ πόνος σου μᾶς πνέει ἀπ' τὴς θαμπῆς πὺ ζεῖς ἀκρογιαλιές, τόσο ἡ δροσιὰ πὺ στάλαξες βαθιὰ μας τὴ θύμησή σου θερμεῖ στὴν καρδιά μας !

Ὅσων γοργὸς ἐδιάβηκες ἀέρας μὲ τὴ θερμὴ σου ἀσπένδιση ὀρημὴ, σὰ φέγγος σάχνοχάραμα τῆς μέρας, πὺ τὴς ἀντάρες κωνηγᾷ καὶ σβεῖ· ἂν τὴς ἔσβησες, δὲ μᾶς πολυμέλει, γιάνει συχνὰ τ' ὅ,τι κανέναν θέλει.

Κ' ἐπὶ θέλησες ὅσιν ἄλλον κανέναν δὲ φλόγισην ὀλόγυρ' ἀπὸ σέ. Μιὰ ποιὸς ἔχει ὅσα θέλησε φτιασμένα, ποιὸς ἔκτισε ὅσα γύρασε ποτέ ; Καὶ τὰ φτερά ὅσα πὺ ψηλὰ τραβᾶνε, σκληρότερα μὴ οἱ Μοῖρες δὲν τὰ σπᾶνε ;

Κ' ἐσὲ σκληρὰ ἢ δική σου σ' ἐκδικήθη, ἀρπάζοντάς σε ἀπάνω στὴ χαρὰ. Τὸν ἥλιο πὺς λαχτάριζαν τὰ στήθη, πὺς τοῦ κόσμου σὲ πύρωνε ἢ ὁμορφιά, πὺς ἔλαμπε τὸ μάτι μαγεμένο σὲ τρανὸ ὄνειρο, μπρὸς τοῦ ξανοιγμένο !

Τὸνειρο αὐτὸ σου τὸ πνιμένο κλαίμε — πράξες κι ὄνειρατα ἓνα στὴ ζωῆ ! Μὲ τὸν πόθο της τὸνομά σου λέμε εἶσ' ὁ βαθὺς καιμὸς της μπρὸς μας σὶν' κι ἀναπαμένο ὁ νοῦς μου δὲ σὲ βάνει μὲς τὸ θλιμένο πὺ ἀραξες λιμάνι.

Πνοή σου εἶταν τὸ πάλεμα κ' ἡ ἀντάρα, τρανὴ χαρὰ σου τὸ γλυκὸ τὸ φῶς· Θεέ, μπορεῖς καὶ σβεῖς τίσιν λαχτάρα ! Δὲν ἔφυγες γαλήνιος, γελιαστός ; χλωμὸς, πικρὸς μᾶς ἄφισες, πονιόντας, γυρέβοντας ἐπήγες, λαχταρώντας.

Στὸ μέτωπό σου γύρο αὐτὸς ὁ πόνος ἀχνίζει πάντα ὡς σὲ θωρεῖ ἢ ψυχῆ,

καὶ τώρα, ἐδῶ στήν κάμαρά μου μόνος,
 στὸ τζάμι ἐνῶ θλιμένα σπᾶ ἡ βροχή,
 σὲ βλέπω μιὰ στιγμή περνᾶς, κοιτάξεις,
 καὶ φέβγεις, τὴν ἐρμιὰ σὺ νὰ τρομάξεις.

Θωρώντας μέσα μιὰ ὄψη ἀποσταμένη,
 μοῦ φαίνεται πὸς θλίβεσαι διπλά:
 σὺ νὰ ρωτᾶς: Χαρὰ στὴ γῆς δὲ μένει;
 Ὁ ἀγώνας δὲ θεριέβει τὴν καρδιά;
 Καὶ πότερο πονεῖς γιατί μαζί σου
 τὴ λαχτάρα σου πῆρες, τὴν ἑρμιὰ σου.

Καὶ τὴν καρδιά σπαράζοντας, ρωτᾶει
 πικρότερα ἢ ματιὰ σου ἡ θλιβερή:
 Νόμος κανεῖς τὸν κόσμον κυβερνάει,
 ὅ,τι λαμπρὸ ἂν ἀρπάζεται ἀπ' τὴ γῆ;
 ἂν ὅ,τι φῶς ποθεῖ καὶ λαχταρῶζει
 χρωστᾶ ἄκαρπ' ἀσφοδέλια νὰ θερίζει;

Ἦ ἀγαπημένε, σίχισε καὶ νόμο
 δὲν ξέρεῖ ὁ κόσμος ἄλλο ἀπ' τὸ χαμῶ.
 Κ' ἐσὲ ἢ ζοῖ ἂν σοῦ μάκρυνε τὸ δρόμο,
 θὰ σοῦ σβῆνε ἴσως τὸν πολὺ καημῶ.
 Γιατί ἓνα πάσισιμα ἄχ' ναβυγημένο
 πῶ μᾶς σπαράζει ἀπ' ὄνειρο κομένο.

Κ' ἐδῶ στὴ γῆς οἱ πόθοι οἱ πῶ μεγάλοι
 συντρίβονται καὶ πέφτουν πῶ βαριά.
 Ἦ γύρνα στὸ θολὸ σου τὰ κρογιαλί
 καὶ ἄς σοῦ εἶναι θλιβερὴ πικρηγοριά
 στὴ λύπη ποῦ τρυγᾶς στὰ θάμπη γύρα,
 πὸς ἀπ' τὰ πῶ σκληρὰ σ' ἔγλυσε ἡ Μοῖρα.

Κι ὁ ἴσκιος σου, ἀκριβέ, ὃ ἄς μὴν κακιάσει
 ἂν ἓνας φίλος μὲ ματιὰ θολή
 σοῦ τραγουδᾷ: Πῶ εὐτυχισμένοι εἶν' ὄσοι
 γοργὰ τοὺς κοίξουν πλάι τους οἱ θεοί.
 ποῦ ἀφίστανε τὸν ἥλιο μεθυσμένοι
 καὶ δὲ θωροῦν τὸ φῶς του συντριμένοι.

Καὶ κλαῖγε τον κ' ἐσὲ, κλαῖγε τὴ νιότη,
 θεμοῦ μὲ πόθο ὅ,τι στὴ γῆς γλυκό
 καὶ ἂν μιὰ χροιά σᾶς φτάνει αὐτοῦ στὰ σκότη,
 ἢ ἀχτίδα ἄς εἶναι ποῦ ἀφίσεις ἐδῶ
 καὶ τὴν καρδιά μας ὅλη ἔχει κερδίσει
 τὴ μ' ὅλη τὴν γυγὴ σου ἔχεις πισκίσει!

ΚΩΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ

Langue française. Cours et leçons particulières. Littérature. Correspondance Commerciale. Préparation aux examens.

Écrire : S. P. Maison Ricaki Ambelokipi.

ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ

ΑΛΥΣΙΔΕΣ

Ἄκουμπισμένη στὸ δεξί μου χέρι συλλογιζό-
 μουναι, χωρὶς νὰ ξεχωρίζω καλὰ καλά, τί. Κάποιος
 παράξενος θόρυβος ἀκούστηκε κάτω στὸ δρόμο ποῦ
 φέρνει στὸ λιμένα. Κι αὐτὸς σὰν τις σκέψες μου,
 ὄχι καθυρός, ὄχι φανερός. Τί νὰ εἶταν τάχα ;... Γυ-
 ρισα νὰ δῶ... Τίποτα... Καὶ ὅμως κἀτὶ σὺ μακρινὰ
 κουνουνίσματα ἀκούγονταν ὡς ἐδῶ ψηλά. Περίμενα
 λίγο... Ὅχι, δὲν εἶταν κουνούνια, εἶτανε σίδερα
 ποῦ σερνόντανε στὴ γῆ. Φαίνεται θὰ κατεβάζουν
 στὸ λιμένα κανένα ἀμάξι μὲ σίδερα, νὰ τὰ φορτώ-
 σουν στὸ βαπόρι ποῦ εἶναι ἔτοιμο νὰ φύγῃ σὲ
 λίγο. Γύρισα καὶ τὸ εἶδα· εἶχε ὅλα τὰ φῶτα του
 ἀναμμένα, γιατί πῆρε καὶ σκοτεινίαζε, κ' ἡ πρύμνη
 του γυρισμένη πρὸς τὸ ἀνοιγμα τοῦ λιμένα τεντώ-
 νουνταν προκλητικὴ καὶ περιήφανη ἀντίκρου σπάνη-
 σιχα κύματα τῆς Μαύρης Θάλασσας ποῦ σπάναν
 λυσσιασμένα ἀπάνω στὸ μῶλο. Πληθος οἱ ἄνθρω-
 ποι πῆγαιναν κ' ἔρχονταν καὶ τοῦ ἐμπιστεύονταν
 ὁ καθένας κάποιαν ἐλπίδα του.

Βήματα... τί πολλὰ καὶ ρυθμικὰ βήματα... κι ὁ
 θόρυβος πῶ φανερός... Σαναγύρισα καὶ εἶδα στὸ
 δρόμο κάτω. Ἐνας ἀστραφύλακας ἀπάνω πύλλογο
 κι ἀπὸ πίσω του καμμιὰ τριανταριά στρατιῶτες.
 Καρφώνω τὴ ματιὰ μου νὰ σκίσω τὸ σκοτάδι ποῦ
 πῆρε νὰ ξαπλώνεται, καὶ ξεχώρισα ἀνάμεσα στοὺς
 στρατιῶτες ποῦ εἶταν χωρισμένοι σὲ δυὸ γραμμές,
 πέντε ἄντρες καὶ τρεῖς γυναῖκες δεμένους μὲ ἀλυσί-
 δες. Τί ὀλέθριος θόρυβος!... Κάθε βῆμα τους κ' ἔνας
 στέναγμός. Καὶ προχωροῦσαν καὶ προχωροῦσαν, κ
 ἀναστενάζαν οἱ ἀλυσίδες.

Τοὺς πῆγαν στὸ βαπόρι τὸ φωτισμένο, τὸ φορ-
 τωμένο μ' ἐλπίδες. Τοὺς πιωκολοῦθησαν μὲς στὸ
 σκοτάδι καὶ τοὺς εἶδα πὸς ἀνέβηκαν τὴ σκάλα τοῦ
 βαποριοῦ μὲ τὰ κεφάλια βιαρὰ κάτω σκυμμένα.
 Τοὺς εἶδα ἓναν ἓναν, πὸς τοὺς κατέβασαν κάτω
 στὰμπάρι, ἐκεῖ ποῦ δὲ φτάνει τοῦ ἡλιου τὸ φῶς,
 οὔτε τοῦ φεγγαριοῦ ἢ κρυφὴ πικρηγοριά, κι ἄκου-
 σα καὶ τὸ ὑστερὸν ἀναφυλλίτῳ ποῦ ἀκόρπισαν οἱ
 ἀλυσίδες τους στὸν ἄερα σὰν ξαπλώθηκαν πάλι
 στὴ γῆ.

Σὲ λίγο σφύριξε τὸ βαπόρι κι ἀποχαιρέτησε τὴ
 στεριά. Ἀσημένιοι τὸ τριγύρισαν καὶ τὸ σέρναν
 στὴν ἀγκαλιά τους οἱ ἀεροί, ἄσπρα καὶ μελαγχο-
 λικὰ κινήθηκαν τὰ μαντήλια στὸν ἄερα κι ἀποχαι-
 ρήτησαν τοὺς ταξιδιώτες.

Γύρισα νὰ ξαναδῶ τὸ δρόμο ποῦ πέρασε ἡ
 δυστυχία. Δυὸ γυναῖκες ἀνέβαιναν σιγὰ σιγὰ καὶ
 σκυμμένες σκούπιζαν τὰ κλαμμένα μάτια τους.